

hogy tevékenységük elősegítette a magyar történelmi múlt elfogulatlan feltárását, ismertetését Oroszországban. Érdekes a kritikai iszlámtörténet megalapítója, Goldziher Ignác orosz kapcsolatairól szóló tanulmány is. A fejezet legjelentősebb írása azonban A XVIII. századi magyar felvilágosodás és a Szentpétervári Tudományos Akadémia. A század magyar tudósai és írói számára példa és biztatás az 1725-ben alapított pétervári akadémia léte és tevékenysége. Többen ezen túl gyakorlati kapcsolatokat valósítottak meg a péterváriakkal. Mindez a szerző szerint is az európai felvilágosodás szerves egységét és sokoldalú megnyilvánulásait illusztrálja. A felvázolt kapcsolatok eddig alig ismert adatai hozzájárulnak a felvilágosodáskori nemzetközi művelődési kapcsolatok jobb megismeréséhez s a közép- és kelet-európai felvilágosodás egyes kérdéseinek jobb megértéséhez.

Kelet-Európa népeinek történelme, kultúrája az évszázadok során sok párhuzamos vonást, jelenséget mutatott fel, gyakran kerültek egymással kapcsolatba. Ezeknek a vonatkozásoknak a feltárása, feldolgozása a hídépítő munka legkomolyabb feladata, a nemzeti elfogultság és elzárkózás leghatásosabb ellenszere. Ez Váradi-Sternberg könyvének legnagyobb pozitívuma. Jó és hasznos könyv tehát az Utak, találkozások, emberek. Biztatás és ígéret a közös múlt, a gazdasági-társadalmi viszonyok azonossága, az együttélés kölcsönhatásai által rokonított szomszédnépek szellemi találkozásának megvalósítására. (Kárpáti Kiadó—Gondolat Kiadó, 1974.)

BENEDEK ANDRÁS

